

Poročila in ocene

1.19 Objavljena recenzija, prikaz knjige, kritika

Dr. Tone Smolej. Slovenska književnost in visoka šola. Gradec, Dunaj, Praga, Krakov, Ljubljana (1839–1943). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 2020. 232 str.

V skladu z nadaljevanjem podobnih raziskav, opravljenih v zadnjem desetletju, se tudi pričujoča monografija Toneta Smoleja, literarnega zgodovinarja in rednega profesorja na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, posveča študijski in širši intelektualni poti (kasnejših) slovenskih literatov, jezikoslovcev in drugih humanističnih izobražencev. Monografija zajema okvirno stoletno obdobje od sredine 19. stoletja do druge svetovne vojne, to je čas, ki so ga med drugim odločilno zaznamovala prizadevanja za uveljavljanje slovenskega jezika in kulture v akademskem življenju in javnem prostoru nasploh. Drugače kakor Smolejeve prejšnje objave se to delo prvenstveno posveča graškemu, krakovskemu, praškemu in ljubljanskemu univerzitetnemu okolju, ki ga je povezovala sorodna kulturna podstat (nekdanje) skupne avstrijske države, manj pozornosti pa je namenjene dunajski univerzi, s katero se je v različnih kontekstih že ukvarjalo več slovenskih avtorjev. Monografija tako slovensko humanistiko bogati z bolj uravnoteženim prikazom študijskih poti slovenskih kulturnih ustvarjalcev v za narod prelomni dobi ter pojasnjuje značilnosti znanstvenega, literarnega in družbenopolitičnega delovanja izbranih osebnosti (npr. Fran Ilešič, Srečko Kosovel, Anton Podbevšek, Ivan Pregelj, Anton Vodnik) v nadaljnjih desetletjih, ko je bilo obdobje, ki so ga preživeli na univerzi, že preteklost. Z vidika statusnega ovrednotenja in umeščenosti v sodobno slovensko znanost je pohvalno dejstvo, da je knjiga nastala kot glavni rezultat raziskovalnega projekta Zgodovina doktorskih disertacij slovenskih kandidatov v avstro-ogrski monarhiji (1872–1918), ki ga je med letoma 2016 in 2018 financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Večji del monografije, ki ga je mogoče razumeti tudi kot dopolnitev avtorjeve knjige o slovenskih študentih na Dunaju z naslovom *Kaj večega poskusiti in postati. Slovenski pisatelji dunajski študentje (1850–1926)* (2015), je posvečen slovenskim pisateljem v vlogi študentov na praški in graški univerzi. Prav na slednji so posebej vidno pripravljali doktorske disertacije s področja slovenske književnosti, in ker so bili v Gradcu med profesorji slovanskega jezikoslovja in književnosti tudi Slovenci, so bile te disertacije zelo natančne. Še več, na graški filozofski fakulteti je bil leta 1881 spisan prvi doktorat v slovenskem jeziku avtorja Lovra Požarja (1855–1946), katerega naslov je *Razvoj pesniškega slovstva pri Slovencih*. Na tej podlagi ne preseneča podatek, da je del predavanj na graški sla-

